



היתרון שבנטל הביטחון

”דווקא האילוצ הזה, שלכאורה אין שלילי ממנו, אחראי להתקדמותה הגדולה של המדינה”

רס"ן שמואל שקטא



רס"ן בחיל החינוך.

שבבסיסה הינה חברה העוסקת במוצרים צבאיים, אולם היא השכילה להשתמש בתשתיותיה גם לצרכים אזרחיים, כגון ביצוע עבודות שיפוץ ואחזקת למטוסי נוסעים. מובן, שאילולא נבנו התשתיות בחברה זו לצורכי הביטחון, היא לא הייתה יכולה לפעול בתחום של שיפוץ מטוסים אזרחיים.

● **פיתוח קשרים בינלאומיים.** הישגי המדינה בתחום התעשיות הביטחוניות משמשים בסיס לפיתוח קשרים ביטחוניים וכלכליים עם מדינות שונות.

אין בכוונת דבריי להצדיק את כל ההשקעות שבוצעו בתחום הביטחוני. כל השקעה צריכה להיבחן לגופה ועל-פי הקריטריונים הבאים:

- סיכונים מול סיכויים להשגת היעדים בזמן.
- עלות מול תועלת.
- השוואה לחלופות אחרות.

אולם בראייה הכוללת ההשקעות וההצלחות בתחום הביטחוני לאורך השנים סוחפות איתן קדימה תחומים נוספים ומצעידות את המדינה לחזית הטכנולוגיה.

סיכום

”נטל הביטחון” מאלץ אותנו לרכז מאמץ בתחום ייחודי. ריכוז המאמץ תורם להתפתחויות מדעיות, טכנולוגיות ותעשייתיות בתחום הביטחוני וכן – בסופו של דבר – גם בתחום האזרחי. נראה איפוא, כי העיסוק בביטחון בעולם כולו הינו אחד המפתחות להתפתחות האנושית ולקדמה בעולמנו.



המדע, הטכנולוגיה והתעשייה, העוסקים בפיתוח מוצרים ביטחוניים עבור צה"ל ובהמשך עבור מדינות זרות, הרוכשות מוצרים אלה מישראל. אולם ל"נטל הביטחוני" יש תרומות עקיפות נוספות:

● **הכשרת כוח האדם.** צה"ל הוא מכון ההכשרה הגדול במדינה. ההכשרה היא בתחומים טכניים – לצורך פיתוחם, הפעלתם ואחזקתם של האמצעים השונים הקיימים במערך – וכן בתחומים ניהוליים. נוסף על כך מטמיע צה"ל במגויסים ערכים חשובים, כגון נטילת אחריות, תכנון, עמידה בלוחות זמנים וביעדים, חשיבה יצירתית, מוטיבציה להתמודדות באתגרים שונים, דפוסים של עבודת מטה מסודרת ועבודת צוות. ההכשרות והערכים שמקבלים החיילים במהלך שירותם והניסיון שהם צוברים הם הבסיס להספקת כוח אדם איכותי ומוכשר למוסדות ההשכלה הגבוהה, לתעשייה ולענפים נוספים.

● **פריצות דרך טכנולוגיות המנוצלות לתחומים אזרחיים.** "נטל הביטחון" מחייב השקעה תמידית של משאבים בפיתוח טכנולוגיות מתקדמות, שיקנו לצה"ל יתרון בשדה הקרב. המאמץ המרוכז המושקע בתחומים אלה מביא לפריצות דרך טכנולוגיות ותורם באופן ישיר ועקיף להתקדמות של ממש בתחומים אזרחיים שונים. כדוגמא נציין את ההתפתחות בתחום הלייזרים, שהחלו כאמצעי צבאי, וכיום לא ניתן לתאר את עולם הרפואה בלעדיהם.

● **תשתיות צבאיות, המנוצלות לצרכים אזרחיים.** תשתיות יקרות, שהוקמו לצרכים צבאיים, מקדמות לעיתים קרובות את התעשיות האזרחיות. כדוגמא ניתן לתת את התעשייה האווירית,

מדינת ישראל נמצאת כיום בחזית המדע, הטכנולוגיה והתעשייה העולמית בתחומים רבים. הישגים מרשימים אלה מעוררים תהייה כיצד השכילה מדינה צעירה בעלת משאבים מוגבלים בכוח אדם, בחומרי גלם ובתקציבים להגיע במהירות כה גדולה לחזית הקדמה.

יש שיתלו את ההישגים באיכות כוח האדם העומד לרשותנו – "הגניוס היהודי". אולם כוח אדם איכותי הינו תנאי הכרחי, אך לא מספיק, להשגת הישגים דוגמת אלה שמאפיינים את ישראל.

לדעתי יש לייחס הישגים אלה לאיום הקיומי על המדינה, או – ליתר דיוק – לנטל הביטחון.

השימוש בביטוי "נטל הביטחון" נעשה כדי להדגיש את האילוצ שנכפה עלינו להשקיע את עיקר המרץ ומעט המשאבים העומדים לרשותנו בתחום עיקרי אחד על חשבון תחומים אחרים, שנפגעו בשל כך בצורה בולטת לאורך השנים. והנה, דווקא האילוצ הזה, שלכאורה אין שלילי ממנו, אחראי להתקדמותה הגדולה של המדינה. אין זה קשה להסביר עובדה זו, הנראית כסתירה: ריכוז המאמץ הלאומי בתחום הביטחוני תורם באופן ישיר לקידום תחומי